

9.6.2020

Tilastokeskus

Valtiovarainministeriön kannanotto vuoden 2019 tilinpäätöksestä

Valtiovarainministeriö antaa valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 66 i §:n mukaisen perustellun kannanottonsa Tilastokeskuksen vuoden 2019 tilinpäätöksestä.

Tilinpäätöskannanoton perustana ovat viraston tilinpäätös, joka sisältää toimintakertomuksen, sekä siitä annettu valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus.

Ministeriön yleisarvio Tilastokeskuksen tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta on **tydyttävä**¹. Tilastokeskus on saavuttanut osittain sille tulossopimuksessa 2019 asetetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet.

Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomuksessa ei ollut Tilastokeskukselle huomautuksia. Vuosiyhteenvedossa esiin otetut kehittämistarpeet on mainittu kannanoton kohdassa 3.

1 Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Tilastotuotannossa havaittuja ongelmia ei ole kyetty ratkaisemaan kaikilta osin. Tilastojen virheettömyys on parantunut vuodesta 2018 lähelle tavoitetasoa, mutta tilastot viivästyvät edelleen suhteessa asetettuun tavoitteeseen. Osa tilastojulkistuksista jouduttiin perumaan vuonna 2019.

Taloutta ollaan saamassa tasapainoon. Kokonaismenot alenivat 1,8 miljoonaa euroa.

Maksullinen tutkijapalvelutoiminta on lisännyt tuloja. Kustannusvastaavuus on edelleen huomattavasti yli tavoitellun 100 prosentin tason.

Valtiovarainministeriö ei ole tyytyväinen tutkijapalveluiden tuloksellisuuden kehitykseen. Aineistojen odotus- ja valmistumisajat ovat edelleen pitkät. Tutkijapalveluiden tilaa selvittämään laadittiin Tilastokeskuksessa vuonna 2019 kehittämissuunnitelma, jota on lähdetty vähitellen toteuttamaan. Kehittämissuunnitelman toimenpiteiden vaikutukset eivät ole vielä nähtävissä.

¹ Asteikko: erinomainen / hyvä / tyydyttävä / välttävä / heikko

1.1 Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Virasto saavutti tavoitteensa osittain. Tilastokeskukselle on asetettu seuraavat vaikuttavuustavoitteet:

Tilastot, tietoaineistot, tutkimukset ja palvelut ovat luotettavia ja relevantteja.

Tilastojen julkistuksissa oli vakavia haasteita vuonna 2019. Tilastojen oikea-aikaisuus ja virheettömyys paranivat, mutta tavoitetasoa ei saavutettu. Osa julkistuksista siirtyi tai peruuntui.

Kansainvälisissä arvioinneissa Tilastokeskuksen tilastot arvioitiin lähes poikkeuksetta laadukkaiksi. Tilastokeskus on saanut myös Eurostatilta kiitettävää palautetta tietotoimituksista. Viestimissä Tilastokeskusta arvioidaan aktiivisena ja neutraalina faktatiedon tuottajana.

Tilastokeskus on laajentanut kokeellisten tilastojen tuotantoa. Julkaiseminen tapahtuu verkkopalvelussa siten, että asiointi on nopeaa ja saavutettavaa.

Tiedonkeruut ovat sujuneet pääosin ongelmitta. Haasteeksi muodostuivat vuonna 2019 uusien hallinnollisten aineistojen käyttöönotto ja siirtyminen yhdistelmä tiedonkeruuseen.

Tutkimustoiminta tukee päätöksentekoa, joka vastaa Suomen kansantalouden tärkeimpiin haasteisiin.

Tilastokeskuksen tutkijapalvelujen toiminnan kehittäminen ei ole edennyt suunnitellussa laajuudessa. Etäkäyttöjärjestelmä Fionan uusi versio otettiin käyttöön noin vuosi aikataulusta jäljessä. Tutkijapalvelut ovat saaneet osakseen voimakasta kritiikkiä aineistojen pitkistä toimitusajoista. Koska aineistot eivät ole käytettävissä riittävän nopeasti, tutkimustieto ei tue päätöksentekoa tavoitteeksi asetetulla tavalla.

Kansallisella palveluarkkitehtuurilla mahdollistetaan Suomen digitalisoinnin eteneminen tehostamalla ja tukemalla asiakkaiden toimintaa.

Tilastokeskus ei saavuttanut asettamaansa kokonaisarkkitehtuuritasoa, vaikka metatiedon arkkitehtuurista tehtiin periaatteelliset linjaukset ja palveluiden sekä toiminnan nykytilakuvaukset saatiin tehtyä riittävälle tasolle.

1.2 Toiminnallinen tuloksellisuus

Virasto saavutti tavoitteensa pääosin.

Tuottavuuden kasvu on hiukan plussan puolella. Maksullinen toiminta kasvoi ja taloutta ollaan saamassa tasapainoon. Kustannusvastaavuus pieneni edellisestä vuodesta kohti 100 prosentin tavoitetta, mutta on edelleen 117 prosenttia eli selvästi tavoitetta korkeampi.

1.2.1 Toiminnallinen tehokkuus

Virasto saavutti tavoitteensa pääosin.

Maksullinen toiminta ja työn tuottavuus kasvoivat. Tilastokeskus ei ole onnistunut tavoitteessaan saada maksullisen toiminnan tulot vastaamaan maksullisen toiminnan kustannuksia.

Tiedonkeruut sujuivat pääosin suunnitellusti, vaikka yhdistelmätiedonkeruussa oli haasteita.

Uusia tietoteknisiä järjestelmiä otettiin käyttöön. Valtorin palvelut eivät toimineet aivan moitteettomasti.

Tilastopalvelutulot vähenivät hiukan, mutta tutkijapalveluissa tulot lisääntyivät. Samoin yhteiskehittämishankkeissa tulot ja kustannusvastaavuus nousivat.

1.2.2 Tuotokset ja laadunhallinta

Tilastokeskus on jäänyt tavoitteistaan. Vuonna 2018 oikea-aikaisten tilastojulkistusten osuus jäi selkeästi tavoitteesta eikä tilanne ei ole mainittavasti parantunut vuonna 2019, mutta tätäkin huolestuttavampaa on poikkeuksellisen monien (16 kpl) tilastojulkistusten peruminen tai siirtäminen.

Virheettömien julkistusten osuus on parantunut vuoden 2018 kuopasta lähes tavoitteen tasolle.

Tutkijapalvelut eivät pystyneet vastaamaan kysyntään. Uusia dataa ei avattu, mutta varantoja päivitettiin uusilla tiedoilla.

1.2.3 Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen

Virasto saavutti tavoitteensa pääosin.

Henkilötyövuosien kokonaismäärä alitti henkilöstökehyksen. Koulutukseen käytetyt päivät vähenivät. Osa koulutuksista toteutettiin eOppivan avulla, joten koulutuspäivät eivät ole kaikilta osin relevantti mittari. Työtyytyväisyys on säilynyt ennallaan viimeiset neljä vuotta.

1.3 Muut asiat

Tutkijapalveluiden tilanne on edelleen haastava, vaikka tilanteen korjaamiseksi laadittiin vuonna 2019 kehittämissuunnitelma ja toimintaa on alettu kehittää suunnitelman mukaan. Mikrosimulointimallin toiminnan ja ajantasaistuksen turvaamisen kehittäminen sen sijaan on jäänyt jäihin.

2 Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Raportointi on riittävää ja poikkeamista on raportoitu riittävällä tasolla. Tulos-sopimuksessa 2019 asetettujen tavoitteiden toteuman aste on raportoitu. Seurantamittareiden relevanttiutta tulisi arvioida ja niitä tulisi tarvittaessa muuttaa, jotta toiminnan arvioinnin kannalta tärkeät mittarit eivät katoa epäolennaisten mittarien joukkoon. Esimerkiksi pääkirjoitusmaininnat eivät mittaa yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Tärkeimpien mittareiden osalta tulisi esittää kuvaajassa toteutuman ja tavoitteen kehitys ajan yli.

3 Toimenpiteet, joihin viraston on tarpeen ryhtyä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Tilastokeskuksen tulee panostaa tilastojulkistusten oikea-aikaisuuteen ja virheettömyyteen. Vuonna 2019 tavoitetasoa ei saavutettu ja osa julkistuksista jouduttiin perumaan.

Palvelukyvyn tuloksellisuuden parantamiseksi Tilastokeskuksen tulee nostaa huomattavasti tutkijapalveluiden toimivuutta, mitä valtiovarainministeriö edellytti jo vuoden 2018 tilinpäätöskannanotossa. Tutkijapalveluiden toimintaa tulee kehittää tilastokeskuksen laatiman kehittämissuunnitelman ja Julkishallinnon aineistojen hyödyntämistä selvittävän työryhmän työn pohjalta.

Teknisten järjestelmien aiheuttamien ongelmien poistamiseksi tulisi laatia kehittämissuunnitelma, jossa ennakkollisesti arvioidaan järjestelmien käyttöikä, toimivuus ja korjausten tai vaihdon tarve. Uusien tuotantojärjestelmien käyttöönottoa on kehitettävä niin, että tilastotuotannolle ei aiheudu häiriöitä ja lähdeaineiston saatavuus varmistetaan ennakolta. Yhteistyötä Valtorin kanssa on tiivistettävä edelleen.

Tilastokeskuksen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus on edelleen ylijäämäistä, minkä myös VTV on ottanut esiin vuoden 2019 tilintarkastuksen vuosiyhteenvedossaan. Tilastokeskuksen on edelleen tavoiteltava kustannusvastaavuuden madaltamista sekä kehitettävä maksullisen toiminnan kustannusten seurantaan niin, että kaikki maksullisen toiminnan kustannukset tunnistetaan. Kustannusvastaavuuden tavoite tulisi saavuttaa keskimäärin jokaisessa maksullisessa toiminnassa erikseen (esim. tilastotuotteet ja palvelut ja tutkijapalvelut).

Tilastokeskuksen tulee myös parantaa VTV:n vuosiyhteenvedossa mainittua tositaiteaineistojen tietojen laatua.

4 Valtiovarainministeriön toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Tutkijapalveluiden toiminnan tehostamiseksi on perustettu valtiovarainministeriön johtama julkishallinnon aineistojen hyödyntämistä selvittävä työryhmä.

Valtiovarainministeriö ja Tilastokeskus aloittavat yhdessä valmistelun Tilastokeskuksen toimintaa kuvaavien mittareiden uudistamiseksi.

Ministeriössä on meneillään kehittämishanke, jonka tavoitteena on parantaa hallinnonalan tulosohtauksen ja taloussuunnittelun vaikuttavuutta sekä tehostaa, parantaa ja selkeyttää suunnittelu-, ohjaus- ja seurantaprosesseja.

Kuntaministeri

Sirpa Paatero

Alivaltiosihteeri

Päivi Nerg

Tiedoksi

Valtiovarainministeriö, kansantalousosasto
Valtiovarainministeriö, budjettiosasto
Valtiokonttori, tutkiahallintoa.fi
Valtiontalouden tarkastusvirasto